LAUSUNTO

PRH/2551/05/2022

11.1.2023

Talousvaliokunta
Eduskunta

HE 244/2022 VP

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle kaupparekisterilaiksi ja elinkeinotoimintalaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeksi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi kaupparekisterilaki, jolla kumottaisiin vuonna 1979 säädetty kaupparekisterilaki (129/1979) ja uusi elinkeinolaki, jolla kumottaisiin vuonna 1919 säädetty elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annettu laki (122/1919). Yritys- ja yhteisötietolakia (244/2001) muutettaisiin erityisesti sähköiseen asiointiin liittyen. Lisäksi hallituksen esityksessä esitetään uusista laeista johtuvia lähinnä teknisiä muutoksia useisiin muihin lakeihin.

Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) lausunto

PRH kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. PRH pitää esityksen sisältöä kokonaisuutena hyvänä ja kannattaa annettua esitystä. Annettu esitys edistäisi toteutuessaan kaupparekisterin digitalisointia ja edesauttaisi entistäkin ajantasaisempien kaupparekisteritietojen ylläpitämistä.

1. lakiehdotus kaupparekisterilaki

Voimassa oleva kaupparekisterilaki on lukuisista osittaismuutoksista huolimatta osittain vanhentunut. Esitetty kaupparekisterilaki vastaisi paremmin nykypäivän haasteisiin ja toteuttaisi paremmin kaupparekisterille asetettuja tavoitteita yhtenä yhteiskunnan perusrekistereistä.

Tietojen luovuttamista koskevat säännökset (2 §)

Kaupparekisteritietojen luovuttaminen ei käytännössä muutu uuden kaupparekis-

terilain seurauksena.[1] Kaupparekisteriin tallennetut tiedot ovat tosiasiallisia edunsaajatietoja ja tiettyjä henkilötietoja lukuun ottamatta julkisia kaikille luovutettavia tietoja. Voimassa olevassa kaupparekisterilaissa ei ole säännöksiä tosiasiallisten edunsaajatietojen luovuttamisesta. PRH on tulkinnut yleistä tietosuoja-asetusta ja tietosuojalainsäädäntöä siten, että yrityksen tai yhteisön tosiasialliset edunsaajatiedot luovutetaan käyttötarkoitusselvityksen perusteella. Tosiasiallisten edunsaajatietojen saajalla on oltava rahanpesulain mukainen käyttötarkoitus. Esitetty edunsaajatietojen luovuttamista koskeva sääntely toteuttaa hyvin viranomaisen toiminnalle asetettua laillisuusperiaatetta, koska jatkossa edunsaajatietojen luovuttamiseen olisi selkeä lainsäännös, johon tietojen antamista koskeva päätös perustuu.

Ilmoitusvelvolliset (3 §)

Voimassa olevassa kaupparekisterilaissa säädetään yrityksistä ja yhteisöistä, jotka ovat velvollisia tekemään perusilmoituksen kaupparekisteriin. Silloin tällöin on esiintynyt epäselvyyttä lain tulkinnasta, onko ainoastaan kaupparekisterilaissa mainitut yritykset ja yhteisöt voineet ilmoittautua kaupparekisteriin. PRH on tulkinnut voimassa olevaa oikeutta siten, että ainoastaan kaupparekisterilaissa mainitut yritykset ja yhteisöt ovat voineet ilmoittautua kaupparekisteriin.

Uuden kaupparekisterilain säännöskohtaisissa perusteluissa on mainittu, että muita oikeushenkilöitä kuin 3 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja yrityksiä tai yhteisöjä ei rekisteröidä kaupparekisteriin. PRH katsoo esityksen selkeyttävän laintulkintaa tältä osin.

Rekisteriin merkittävät tiedot (4 §)

Voimassa olevassa kaupparekisterilaissa säädetään yritysmuoto- ja yhteisökohtaisesti perusilmoituksessa mainittavista tiedoista. Uuden kaupparekisterilain 4 §:ssä säädettäisiin kaikista ilmoitusvelvollisista rekisteriin merkittävistä tiedoista ja muiden kuin yksityisen elinkeinonharjoittajan osalta rekisteriin soveltuvin osin merkittävistä tiedoista. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella voitaisiin henkilötietoja lukuun ottamatta säätää myös muiden tietojen merkitsemisestä rekisteriin. PRH katsoo valitun sääntelyratkaisun olevan hyvä, koska kaupparekisteriasetus sisältäisi yksi-

[1] Jatkossa rekisteriviranomainen voisi kaupparekisterilain 3 luvun 21 §:ssä säädetyllä tavalla antaa päätöksen tai muun asiakirjan tiedoksi kaupparekisteriin merkitylle henkilölle, jolla on oikeus ottaa ilmoitusvelvollisen puolesta vastaan tiedoksiantoja. Pykälän 3 momentin mukaan rekisteriviranomainen saa luovuttaa 1 momentissa tarkoitetun henkilön osoitetiedon noudattaen, mitä 2 §:n 2 momentissa säädetään, joten henkilötietojen luovuttaminen ei käytännössä muutu uuden sääntelyn osalta. Asiamiestietojen luovuttaminen muuttuu yritys- ja yhteisötietolain muuttamisen seurauksena, josta PRH lausuu yritys- ja yhteisötietolain muuttamista koskevassa osiossa.

tyiskohtaisempaa sääntelyä, mikä nykyään on kaupparekisterilaissa. Tämä mahdollistaisi mahdollisesti tarvittavat sääntelymuutokset nykyistä kevyemmässä menettelyssä.

Ilmoituksella tai hakemuksella annettavat tiedot ja siihen liitettävät asiakirjat (13 §)

Esityksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää siitä, että tiettyihin sähköisesti annettuihin muutosilmoituksiin ei liitettäisi vastuuhenkilön valintaa koskevaa asiakirjaa, ellei rekisteriviranomainen sitä pyydä. PRH katsoo esitetyn sääntelyn vähentävän ilmoitusvelvollisille aiheutuvaa hallinnosta taakkaa ja samalla vähentävän viranomaistyötä. Esitetty sääntely myös mahdollistaa osaltaan mahdollisesti myöhemmin käyttöönotettavan automaattisen päätöksentekemisen.

Rekisteritietojen ajantasaisuuden tarkistaminen (23 §)

Esityksen mukaan osakeyhtiön, osuuskunnan, eurooppayhtiön, eurooppaosuuskunnan ja Suomeen sivuliikkeen perustaneen ulkomaalaisen elinkeinonharjoittajan olisi kalenterivuosittain ilmoitettava kaupparekisteriin merkittävät tiedot ja yritys- ja yhteisötunnusrekisteriin merkityt yrityksen yhteystiedot ajantasaisiksi. Muut kaupparekisteriin merkityt elinkeinonharjoittajat voisivat tarkistaa tiedot vapaaehtoisesti. PRH katsoo, että uusi sääntely vaikuttaisi myönteisesti kaupparekisteritietojen ajantasaisuuteen ja oikeellisuuteen. Tietonsa vuosittain tarkistamalla yritys tai yhteisö havaitsisi mahdolliset puutteet tai virheet. Koska tietojen tarkistamista koskevasta rekisterimerkinnästä ilmenisi myös ajankohta, jolloin tiedot on tarkistettu, edistäisi tämä rekisteritiedon luotettavuutta.

Hallinnolliset seuraamusmaksut (24 ja 25 §)

Esityksessä esitetään säädettäväksi kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksusta (24 §) ja tilinpäätöksen myöhästymismaksusta (25 §). PRH katsoo hallinnollisten seuraamusmaksujen edistävän kaupparekisteritietojen ajantasaisuutta ja oikeellisuutta. Ajantasaisten kaupparekisteritietojen merkitys elinkeinoelämälle ja yleisesti yhteiskunnalle on merkittävä, joten uudella sääntelyllä arvioidaan saavutettavan suotuisia vaikutuksia.

Muutoksenhaku (7 luku)

Kaupparekisterilain 37 §:ssä säädettäisiin valittamisesta rekisteriviranomaisen päätökseen. PRH katsoo esitetyn sääntelyn selkeyttävän voimassa olevaa muutoksenhakua koskevaa sääntelyä. Voimassa olevan kaupparekisterilain 29 §:ssä säädetään muutoksenhausta rekisteriviranomaisen päätökseen, jolla rekisteröiminen on evätty. Nyt esitetty säännös koskisi myös muita kuin epäämistä koskevia rekisteriviranomaisen päätöksiä. käytännössä muutoksenhakuoikeus koskee nykyäänkin

kaikki rekisteriviranomaisen päätöksiä, mutta jatkossa tämä ilmenisi suoraan laista.

Voimaantulo ja siirtymäsäännös

Kaupparekisterilain kokonaisuudistus vaatii suuria tietotekniikkaan liittyviä järjestelmämuutoksia, minkä vuoksi on välttämätöntä, että kaikki esitetyt säännökset eivät tule voimaan vielä lain voimaantulohetkellä, kuten voimaantulo ja siirtymäsäännöksestä ilmenee.

Esitetyn siirtymäsäännöksen 40 §:n 6 momentin mukaan rekisteriviranomainen poistaisi kaupparekisteriin tehdyn merkinnän siitä, sovelletaanko keskinäiseen kiinteistöosakeyhtiöön asunto-osakeyhtiölaki tai tiettyjä asunto-osakeyhtiölain säännöksiä. PRH pitää säännöstä hyvänä ja perusteltuna. Rekisterimerkinnällä sovellettavasta laista ei ole oikeutta luovaa vaikutusta, joten yhtiöön tosiasiallisesti sovellettava laki ei välttämättä vastaa kaupparekisteriin tehtävää merkintää. Yhtiöjärjestyksen tulkinta sovellettavan lain osalta kaupparekisteri-ilmoituksen käsittelyn yhteydessä ei aina ole selkeää ja tulkinta sisältääkin useita epävarmuustekijöitä. Tämän vuoksi PRH pitää hyvänä sitä, että jatkossa sovellettavasta laista ei tehtäisi rekisterimerkintää keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön kaupparekisteritietoihin ja olemassa olevat merkinnät sovellettavasta laista poistettaisiin lain voimaantulon jälkeen.

2. lakiehdotus elinkeinotoimintalaki

Esityksessä esitetään säädettäväksi uusi elinkeinotoimintalaki, jolla kumottaisiin vuonna 1919 säädetty elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annettu laki. PRH pitää esitettyä elinkeinotoimintalain säätämistä tarpeellisena, koska voimassa oleva elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annettu laki on monin paikoin vanhentunut eikä vastaa kaikilta osin nykypäivän vaatimuksia.

Esitetyssä elinkeinotoimintalaissa ei säädettäisi yksityisen elinkeinonharjoittajan velvollisuudesta ilmoittautua kaupparekisteriin. PRH pitää uutta sääntelyä hyvänä ja voimassa olevaa oikeutta selkeyttävänä.

4. lakiehdotus laki yritys- ja yhteisötietolain muuttamisesta

Yritys- ja yhteisötietolakiin esitetään muutoksia erityisesti sähköiseen ilmoittamiseen liittyen. PRH katsoo esitettyjen muutosten olevan perusteltuja ja edistävän kaupparekisterin digitalisointia.

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmään talletettavat tiedot (4 §)

Jos yksityisenä elinkeinonharjoittajana toimivalle henkilölle on tallennettu väestötietojärjestelmään turvakielto, yksityisellä elinkeinonharjoittajalla ei olisi velvollisuutta ilmoittaa toista osoitetta tallennettavaksi yritys- ja yhteisötietojärjestelmään. PRH pitää esitettyä muutosta hyvänä ja katsoo sen parantavan turvakiellon saaneen yksityisen elinkeinonharjoittajan asemaa.

Vastuu ilmoituksen tekemisestä (14 §)

Jatkossa muutosilmoituksen tekemisestä vastuussa olisi myös säätiön toimitusjohtaja. Koska säätiön toimitusjohtajan asema rinnastuu osakeyhtiön toimitusjohtajan asemaan, on perusteltua, että myös säätiön toimitusjohtaja on vastuussa muutosilmoituksen tekemisestä. Tämä myös helpottaa säätiöiden rekisteri-ilmoitusten tekemistä, kun toimitusjohtaja voi ilman valtuuttamista tehdä säätiörekisteri-ilmoituksia.

Tietojen antaminen yritys- ja yhteisötunnusrekisteristä (16 §)

Perustamis-, muutos-, tai lopettamisilmoituksella ilmoitetun asiamiehen tai muun yhdyshenkilön yhteystietojen luovuttamiseen sovelletaan esityksen mukaan kaupparekisterilain 2 §:n 2 momentissa säädettyä kaupparekisteriin tallennetun henkilötunnuksen tunnusosan ja ulkomailla asuvan luonnollisen henkilön kotiosoitteen luovuttamisesta. PRH pitää esitettyä muutosta hyvänä ja katsoo sen edistävän henkilötietojen suojaa. Tällä hetkellä asiamiestä ja yhteyshenkilöä koskevat tiedot ovat kaikille julkisia. Yhteystiedot voivat sisältää henkilön kotiosoitteen, joten on perusteltua, että jatkossa asiamiehen yhteystiedot eivät ole julkisia.

Voimaantulosäännöksen mukaan 16 §:n 3 momentin säännöstä ei sovelleta rekisteri-ilmoitukseen, joka on tullut vireille ennen 1 päivää tammikuuta 2025. PRH pitää siirtymäsäännöstä hyvänä, koska esitetty muutos edellyttää järjestelmäteknisiä muutoksia.

Voimaantulosäännös

Voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan jos ennen vuotta 2019 rekisteröidyn asunto-osakeyhtiölain 28 luvun 2 §:ssä tarkoitetun keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön yhtiömuotoa ei ole tallennettu yritys- ja yhteisötietojärjestelmään, yhtiön on ilmoitettava oikeudellinen muotonsa tallennettavaksi yritys- ja yhteisötietojärjestelmään vuoden kuluessa muutoslain voimaan tulosta tai rekisteriviranomaisen niin kehottaessa ennen vuoden määräajan päättymistä. PRH pitää esitettyä sääntelyä hyvänä ja perusteltuna. Ennen vuotta 2019 ei ollut mahdollista merkitä keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön yhtiömuodoksi keskinäistä kiinteistöosakeyhtiötä. Keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden erottaminen muista kaupparekisteriin merkityistä osakeyhtiöistä on tärkeää, koska keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön kaupparekisteri-ilmoittamiseen liittyvät velvollisuudet poikkeavat ns. tavallisen osakeyhtiön velvollisuuksista.

5. lakiehdotus laki yritys- ja yhteisötietolain muuttamisesta

Yritys- ja yhteisötietolain muuttamisesta annetussa laissa esitetään säädettäväksi yksityistä elinkeinonharjoittajaa, yhdistystä ja säätiötä lukuun ottamatta velvollisuudesta sähköiseen asiointiin. Patentti- ja rekisterihallitus voi erityisestä syystä hyväksyä tietojen antamisen tarkoitusta varten vahvistetulla ilmoituslomakkeella lukuun ottamatta tiettyjä asunto-osakeyhtiön ja keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön ilmoituksia. PRH kannattaa katsoo sääntelyn edistävän kaupparekisterin digitalisointia ja lisäävän merkittävästi myös yritysturvallisuutta, koska sähköisen ilmoituksen tekijän tulee aina tunnistautua vahvalla tunnistautumisvälineellä.

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

Digitally signed by PRH Signing Service:
Signed by: **Jouko Koitto**
Date: **Wed Jan 11 05:53:58 UTC 2023**
In order to verify the signature, upload the document to
https://virka.prh.fi/docsign/verify-document

Jouko Koitto
johtava lakimies
yritykset ja yhteisöt –tulosalue
oikeudellinen yksikkö
puh. 029 509 5550
jouko.koitto@prh.fi

Tämä asiakirja on koneellisesti allekirjoitettu.